

WiderScreen.fi 3/2008
26.1.2009

**Elokuvatähteyden
tuotantokoneena,
henkilökuvana ja
yleisösuhteena**

Outi Hakola
FM, tutkija
Mediatutkimus
Turun yliopisto

Tulostettavat versiot

- [htm](#)
- [pdf](#)

[\[takaisin\]](#)

Elokuvatähteyden tuotantokoneena, henkilökuvana ja yleisösuhteena

Vuoden 2008 viimeinen Wider Screenin numero keskittyy pohtimaan elokuvatähteyden moninaisia ulottuvuuksia. Ilmiö on meille kaikille hyvin tuttu, törmäämme siihen joka päivä iltapäivälehtien lööpeissä, elokuvien mainoksissa ja tekijähaastatteluuksissa. Etenkin tähän vuoden vaihteen aikaan, kun palkintogaalat punaisine mattoineen ja iltapukunäytöksineen ovat jälleen pyörähtämässä täyteen vauhtiinsa, kohtaamme elokuvatähtiä kaikkialla.

Samaan aikaan, kun tämä ilmiö tuntuu meille läheiseltä, tutulta ja populaarilta, on syytä kuitenkin muistaa, että elokuvatähteyden on paljon muutakin kuin pintajulkisuutta. Ensinnäkin elokuvatähtien avulla myydään, kohdennetaan ja tuotteistetaan elokuvia. Toiseksi tähteyden toimii myös henkilökohtaisella tasolla. Monet katsojat luovat hyvinkin yksilöllisiä ja jopa läheisiä suhteita heidän suosikkeihinsa. On kuitenkin muistettava, että elokuvatähteyden on myös näyttelijöille hyvin henkilökohtainen kokemus, joka leimaa koko heidän elämänsä julkisuudelle avoimeksi ja sana yksityisyys menettää merkityksensä.

Muun muassa Richard Dyer erottelee tähteydestä jopa kuusi erilaista merkitystä yksittäisen näyttelijän kannalta. Ensinnäkin tähti on aina persoona. Toiseksi hän on kuva, eli kunkin elokuvatähden tähteyden perustuu aina hänen näyttelemiinsä hahmoihin ja roolisuorituksiin. Tähti on myös tekijä, sillä hän omalta osaltaan muodostaa merkityksiä elokuvaan. Toisaalta tähteyden on myös osa näyttelijöiden ammattikuvaa. Eipä siis ihmeekään, että tähteyden voi yhtälailla olla rooli, sillä julkisuuden tuntema henkilö ei välttämättä ole sama kuin hänen yksityinen minänsä. Ja viimeiseksi tähteyden on myös olemisen muoto, yksi elokuvan instituutio. (Dyer 1986, 183.)

Elokuvatähteyden toimii siten moninaisena prosessina, jossa julkinen ja yksityisyys, tuotteistaminen ja kokemuksellisuus lomittuvat jatkuvasti toisiinsa. Vaikkakin elokuvatähteyttä ennen ja sen ohella aina esiintynyt myös muunlaista kuuluisuutta, nykyinen mediajulkisuus on muuttanut myös elokuvatähteyden asemaa. Kun kenellä tahansa on mahdollisuus päästä ainakin hetkeksi juorulehtien sivuille ja kuukauden googlatuimmaksi nimeksi, on elokuvatähtien rooli punaisten mattojen kuninkaina ja kuningattarina saattanut toisaalta vähentyä kasvaneessa kilpailussa ja toisaalta jopa kenties kasvaa, kun on haluttu tehdä pesäeroa ns. turhiin julkiksiin.

Niinpä vuoden vaihteen kunniaksi Wider Screen tarttuu elokuvatähteyden aiheeseen ja aihetta lähestytään tutkimukselliselta kannalta. Numeron aloittaa Veijo Hietalan artikkeli *Tähdet, julkiset ja mediapersoonat*, jossa käsitellään tähteyden tutkimuksen syntymistä ja kehittymistä sekä itse elokuvatähteyden syntymistä ja muokkautumista aina nykyiseen tilanteeseen saakka. Artikkelin antaa hyvän yleiskuvan siitä, miten tähteyttä voidaan lähestyä ja mihin katsojien ja tuottajienkin tarpeisiin tähteyden on syntynyt vastamaan.

Hietalan artikkeli käsittelee tähteyttä yleisellä tasolla ja tätä lähestymistapaa täydentää erinomaisesti Jaakko Seppälän artikkeli *Tähtikuume viriää Suomessa*, joka luo kuvan tähteyden syntymisestä paikallisena, historiallisena ja julkisena ilmiönä. Seppälä käsittelee, miten tähteyden ymmärrettiin suomalaisissa elokuvalehdissä 1900-luvun alkupuolella, aikalailla heti sen jälkeen kun elokuva vakiintui viihde- (tai taide-) muotona maassamme. Seppälä pohdiskelee monipuolisesti tähteyden muotoutumista ilmiönä ja suomalaisten suhtautumista näihin maailmankuuluihin näyttelijöihin.

Tähän historialliseen ilmiöön vertautuu mielenkiintoisesti Tuuli Eltosen analyysi *2000-luvun James Bond on jotain uutta, jotain vanhaa ja jotain lainattua*, joka käsittelee tuoreita Bond - elokuvia ja erityisesti Daniel Craigin tähteyttä. Huomion keskipisteeseen nousevat James Bond ja hänen näyttelijöidensä vuorovaikutus. Bondista on vuosikymmenten kuluessa kehittynyt niin valtava kulttuurinen ilmiö, että kuka tahansa näyttelijä, joka valitaan tähän salaisen agentin rooliin, joutuu käymään läpi valtavan mediamylläkkän. Bondin hahmon ja hänen näyttelijänsä suhdetta voidaan pitää osittain jopa symbioottisena, kuten Eltonen artikkelissaan osoittaa, sillä yhtäältä kunkin näyttelijän oma tyyli ja tähtikuva vaikuttavat siihen, millaisena he James Bondin tulkitsevat ja millaisia piirteitä korostavat. Toisaalta hahmo on jo niin vakiintunut, että osaltaan tämä roolihahmo myös auttamatta muokkaa näiden näyttelijöiden suorituksia ja koko myöhempiä näyttelijänuraa.

Nämä kolme artikkelia vahvistavat Richard Dyerin näkemystä tähteyden rakentumisesta. Dyerin mukaan rakennuselementteinä toimivat elokuvat (näytellyt roolit), julkinen kommentointi ja kritiikki näistä rooleista sekä julkisuus ja promootio. Dyer painottaa, että toisinaan julkisuus on suunniteltua, ja silloin se toimii joko elokuvan markkinoinnissa tai näyttelijän uran markkinoinnissa tärkeänä osana. Toisinaan julkisuus on taas suunnittelematonta ja tähän tähteyden puoleen yksittäisellä näyttelijällä voi olla hyvinkin vähän vaikutusvaltaa. (Dyer 1986, 68.)

Artikkeleiden ohella tässä numerossa käsitellään tähteyttä myös enemmän henkilökohtaisella, kuin tutkimuksella tasolla. Elina Ruddock pohtii kolumnissaan omaa kaksinaismoraalista suhdettaan tähtiin ja heidän julkisuuskuviin. Saija Holm puolestaan arvio *Almodovar* on *Almodovar* kirjan sisältöä ja pohtii, miten tästä tunnetusta ohjaajasta on kasvanut omanlaisensa tähti elokuvataivaalle. Lisäksi mukana on Tero Karpin arvio *Media in Res* kirjasta, joka käsittelee virkistävällä tavalla suomalaisen mediafilosofian mahdollisuuksia.

Outi Hakola

WiderScreen.fi 3/2008

Lähteet

Dyer, Richard (1986) *Stars*. British Film Institute, London.

© WiderScreen.fi 26.1.2009

ISSN 1795-6161

wider
screen

arkisto

toimitus

palaute

